

P+Fiets bij tijdelijke evenementen, in Alkmaar begint de victorie

Hans Voerknecht – MOVE Mobility – hvoerknecht@movemobility.nl

Bijdrage aan het Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk 21 en 22 november 2019, Leuven

Samenvatting

P+Fiets wordt meer en meer gezien als mogelijkheid om overlast van autoverkeer en parkeerproblematiek te beperken. Om de overlast van (parkerende) auto's in de stad te beperken komen er langzamerhand enkele initiatieven om automobilisten aan de rand van de stad te laten parkeren en vandaar de fiets te pakken.

Een nieuwe loot aan deze stam is P+Fiets bij tijdelijke evenementen. Bij tijdelijke evenementen is de hoeveelheid parkeerruimte onvoldoende en is ook vaak de capaciteit van de toevoerwegen te klein. Doordat men in een wijde omgeving parkeert en vandaar de fiets pakt wordt de verkeersstroom verspreid en zijn er minder files. En wordt de parkeerproblematiek en de verkeerschaos beperkt.

Bij het EK Wielrennen in Alkmaar is op 9, 10 en 11 augustus 2019 een eerste pilot gehouden met P+Fiets in de praktijk. En het is zeer goed aangeslagen. Op zondag 11 augustus zijn alle 150 aangeboden fietsen verhuurd (op vrijdag en zaterdag was het erg slecht weer). En de waardering van de gebruikers was gemiddeld een 9; 10 was het meest genoemde rapportcijfer.

Door deze ervaring lijkt de verwachting gerechtvaardigd dat dit voor meerdere tijdelijke evenementen (festivals, bloemencorso's, tijdelijke kunstevenementen, sportevenementen etc.) kan worden toegepast. Belangrijk is dan wel, dat:

- Van het begin af aan P+Fiets ingebed is in het mobiliteitsplan (en daar een centrale plaats in inneemt)
- De communicatie goed en breed wordt ingezet
- Tijdig begonnen wordt;
- Er een flexibele en meedenkende aanbieder gevonden wordt

Nu er voor het eerst een (succesvolle) praktijkproef is gedaan met P+Fiets, zou er verder mee kunnen worden gewerkt. Voor de provincie Noord-Holland was het opdoen van praktijkervaring ten behoeve van de Grand Prix in Zandvoort in 2020 een belangrijke reden voor het verlenen van deze opdracht, omdat het er op lijkt, dat de logistieke operatie rond deze Grand Prix alleen kan worden opgelost als een groot deel van het publiek op ruimere afstand van het parcours parkeert en dan op de fiets verder reist. In de toekomst zal P+Fiets mogelijk tot het standaardrepertoire gaan horen van mobiliteitsplannen rond tijdelijke evenementen en ook in de vergunning worden meegenomen. Voordat het zover is, is het van belang om meerdere pilots uit te voeren om vast te stellen onder welke omstandigheden en onder welke voorwaarden P+Fiets (breed) toepasbaar is.

Pas als het zover is kunnen we vaststellen of in Alkmaar de victorie is begonnen voor P+Fiets,

1. Waarom en wanneer P+Fiets

Het P+Fiets-concept biedt het beste van twee werelden: de auto kan gebruikt worden voor het gedeelte van de reis, waar de auto voordelen biedt en de fiets, waar die in het voordeel is. Dat geldt zowel voor stedelijke (werk)bestemmingen als voor recreatieve bestemmingen.

Er zijn vier soorten toepassingen van P+Fiets:

Figuur 1 Overzicht van mogelijk gebruik van P+Fiets

A. P+Fiets bij stedelijke bestemmingen

Bij stedelijke bestemmingen leidt P+Fiets tot parkeren aan de rand van de stad op een plek waar fietsen beschikbaar zijn. In eerste instantie primair gericht op woon-werkverkeer. Het voordeel van P+Fiets boven P+R is dat de reiziger niet afhankelijk is van de frequentie waarin het OV rijdt, terwijl ook vele parkeerplaatsen bruikbaar zijn voor P+Fiets, waarbij juist dubbelfuncties voordelig ruimtegebruik mogelijk maakt (denk aan parkeerplaatsen bij sportverenigingen, horeca, maar ook bv bij woonwijken, waar onder werktijd ook vaak veel parkeerplaatsen leeg staan). In de CROW-Leidraad P+Fiets [1] wordt geconstateerd dat voor stedelijke bestemmingen middelgrote steden het meest kansrijk zijn. Dat komt omdat:

- » P+R vaak problematisch is voor middelgrote steden, omdat het OV vaak niet frequent genoeg rijdt vanaf de rand van de stad;
- » de fietsafstanden korter zijn;
- » P+Fiets op veel meer invalroutes te realiseren is.

Doelgroepen zijn in eerste instantie forenzen, maar ook winkelend publiek en dagjesmensen.

B. Bij vaste evenementen

Doordat men in een wijde omgeving parkeert wordt de verkeersstroom verspreid en zijn er minder files. Dit principe wordt gebruikt bij het stadion bij Ipswich Town, waar men echter loopt en niet fietst naar het stadion. Het voordeel van fietsen is dat op grotere afstand parkeren realistisch is. En is het aantal parkeerplaatsen dat nodig is direct bij de bestemming veel geringer, zeker wanneer er dubbelgebruik mogelijk is op parkeerlocaties verder weg (bv parkeerruimte die in het weekend niet gebruikt wordt).

Daardoor wordt kan het vaste evenement een groter deel van de ruimte benutten voor het evenement zelf. Bovendien zullen er minder files zijn, waardoor de reis voor bezoekers prettiger en korter wordt.

C. Bij tijdelijke evenementen

Hiervoor gelden dezelfde voordelen als bij vaste evenementen. De voordelen zijn echter nog groter, omdat vaak op de locatie van het tijdelijke evenement (veel) te weinig parkeerruimte is. Maar ook de toegangswegen vaak de stroom auto's niet kunnen herbergen. Een goed voorbeeld hiervan was de Grand Prix-race in Le Castellet in Frankrijk in 2017, waar een groot aantal bezoekers de racelocatie niet bijtijds heeft kunnen bereiken, omdat ze uren in de file stonden. Eenzelfde probleem kan zich voordoen bij de Grand Prix in Zandvoort in 2020. Wanneer parkeerplaatsen in de (wijde) omgeving kunnen worden gebruikt en mensen fietsen kunnen gebruiken om naar de locatie te komen, wordt zowel verkeerschaos, files als parkeerstress voorkomen.

Deze toepassing (P+Fiets bij tijdelijke evenementen) is toegepast bij het EK Wielrennen in Alkmaar en is onderwerp van deze bijdrage

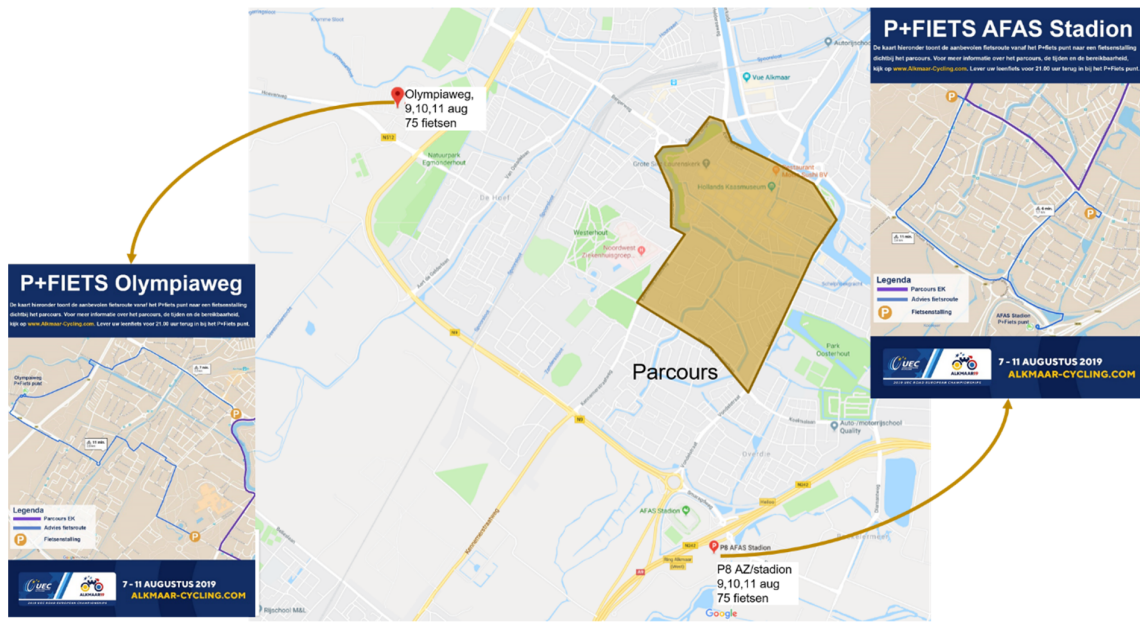
D. Bij topdrukte bij recreatiegebieden

Ook hier zou het parkeren op afstand en de laatste 1,5-7,5 km fietsen veel files en parkeerproblematiek kunnen voorkomen. Aangezien het onmogelijk is om voldoende fietsen te regelen, op de termijn dat topdrukte voorspelbaar is, is deze mogelijkheid vooralsnog geen realistische toepassing van P+Fiets.

2. Toepassing bij P+Fiets bij een tijdelijk evenement: EK Wielrennen in Alkmaar op 9, 10 en 11 augustus 2019

Het EK Wielrennen vond in 2019 van 7-11 augustus plaats in Alkmaar. De provincie Noord-Holland en de gemeente Alkmaar hebben aan MOVE de opdracht gegeven te organiseren, dat er op een aantal parkeerplaatsen op fietsafstand (maar groter dan loopafstand) rond de route fietsen te huur waren om vandaar de naar het parcours te fietsen. Voor Noord-Holland was een belangrijke reden om ervaring op te doen voor een mogelijke toepassing bij de Grand Prix in Zandvoort, maar ook andere tijdelijke evenementen in Noord-Holland, voor Alkmaar was met name dat laatste belangrijk (bv voor toepassing bij de kaasmarkt).

Op de volgende locaties zijn fietsen geplaatst:

Figuur 2: Parkeerplaatsen met P+Fiets bij het EK Wielrennen in Alkmaar

Hoewel het totaal van 75 fietsen gering lijkt ten opzichte van de vele duizenden toeschouwers, is hier toch voor gekozen, omdat de organisatie primair heeft gekozen voor de trein als meest gewenste vervoerwijze en daarnaast is ook vanwege de onzekerheid of P+Fiets door de bezoekers geaccepteerd zou worden als primaire parkeerlocatie een parkeergarage vlak bij het parcours gekozen (Overstad). Maar ook was het vanwege de korte voorbereidingstijd niet mogelijk om voldoende huurfietsen te regelen.

De fietsen konden voor €5 worden gehuurd en de fietsen werden georganiseerd door BIMBIMBikes.

Tabel 1: Gegevens rond gebruik, weer en bezoekersaantal EK bij P+Fiets in Alkmaar

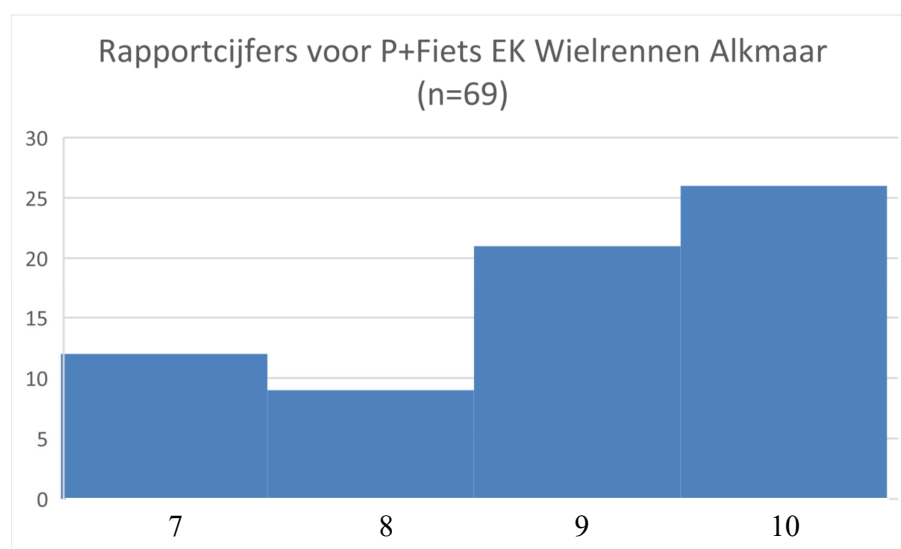
Datum	Aantal bezoekers EK Wielrennen	Weer	Aantal verhuurde fietsen AFAS-stadion	Aantal verhuurde fietsen Olympiaweg
9-8	10.000	Zware regenbuien	10	0
10-8	30.000	Storm ¹⁾	25	10
11-8	50.000	Vrij zonnig, harde wind	75	75

¹⁾ Dit was de dag dat het dak van het AFAS (AZ-)stadion instortte

Figuur 3 Foto's van de P+Fiets-locaties

3. Ervaringen gebruikers en niet gebruikers van de P+Fiets bij de EK Wielrennen in Alkmaar:

Figuur 4 Rapportcijfers voor P+Fiets door gebruikers bij het EK Wielrennen in Alkmaar op 9, 10 en 11 augustus

Zoals te zien is in Figuur 1 Figuur 4 is het gebruik bijzonder goed gewaardeerd. Het gemiddelde was 8,85 en veel mensen gaven een 10. De volgende zaken werden specifiek goed gewaardeerd:

Tabel 2 Antwoorden gebruikers op de vraag: Wat vond u goed aan P+Fiets bij EK Wielrennen (max. 2 aankruisen)

Variabele	Aantal keer
Kwaliteit fiets	32
Hoeveelheid fietsen	5
Reserveren fietsen	29
Afhalen fietsen	28
Anders, namelijk	4
Terugbrengen fietsen	24
Prijs	30
Bereikbaarheid	38
Fietsroute	13

Kritiek was er ook:

Tabel 3. Antwoorden gebruikers op de vraag: Wat vond u minder goed aan P+Fiets bij EK Wielrennen (max. 2 aankruisen)

Variabele	Aantal keer
Kwaliteit fiets	14
Hoeveelheid fietsen	3
Reserveren fietsen	3
Afhalen fietsen	
Anders, namelijk	5
Terugbrengen fietsen	1
Prijs	
Bereikbaarheid	
Fietsroute	7

Met name het gebrek aan kinderzitjes en kinderfietsen werd genoemd. Opvallend is dat de prijs voor niemand een bezwaar is.

4. Leerpunten uit EK Wielrennen, succes- en faalfactoren

4.1 Welke aanbieders?

Grootste probleem was het vinden van een aanbieder. Veel "vaste" aanbieders van deelfietsen (Donkey Republic, Next Urban Mobility, GoAbout, Swapfiets) waren niet geïnteresseerd. Voor een deel kwam dat, omdat er een extreem korte voorbereidingsperiode was. Maar ook was het zo, dat veel van deze genoemde aanbieders vastzitten aan hun eigen deelfietsconcept en waarschijnlijk niet flexibel genoeg zijn om snel op tijdelijke evenementen in te spelen. Voor een aantal (Donkey, Next) was het nog wel interessant geweest als er meer tijd was geweest, omdat zij Alkmaar een interessant ontwikkelgebied vinden. Aangezien veel tijdelijke evenementen juist in meer perifere gebieden liggen, is het de vraag of zij hierop kunnen inspelen. BIMBIMBikes bleek uiteindelijk wel in staat om in te spelen op onze vraag. BIMBIMBikes noemt zich de booking.com onder de fietsverhuurders: BIMBIMBikes is een platform, die samenwerkt met een groot aantal lokale fietsverhuurders: 1400 fietsverhuurders in 88 landen en dus vandaaruit flexibel kan inspelen op de vraag. Bij het EK Wielrennen kwamen de fietsen uit Aerdenhout en van de Veluwe.

4.2 Succes- en faalfactoren, leerpunten uit Alkmaar

Verderop parkeren, het laatste stukje fietsen: een oplossing voor parkeerproblemen?

Het liep niet meteen storm bij de eerste P+F locatie, maar uiteindelijk werden alle fietsen verhuurd. Beeld Patrick Post

Een goede kenschets wordt gegeven in de reportage in "Trouw" van 12 augustus 2019¹. Een aantal kenmerkende passages uit dit verslag, die ook belangrijke leerpunten zijn:

¹ <https://www.trouw.nl/binnenland/verderop-parkeren-het-laatste-stukje-fietsen-een-oplossing-voor-parkeerproblemen~bdb97f98/>

Daarom zijn in Alkmaar sinds vrijdag voor het EK op twee parkeerterreinen in totaal 150 fietsen te huur. De eerste ochtend is de start bij het AZ-stadion langs de A9 nogal moeizaam, het blijft heel stil. Misschien vanwege de plensbui die over Alkmaar trekt, maar mogelijk ook omdat er op de website Alkmaar Prachtstad onder bereikbaarheid niets staat over dit experiment. Ook op de website van de EK-organisatie is het zoeken geblazen naar info.

Ze test een rondje en fietst dan de stad in. Het is tien minuten naar het wielercircuit. "Ik kom voor Lonneke Uneken die straks rijdt bij de dames tot 24 jaar." Lendzion heeft afgesproken met haar trainer, oud-schaatskampioen Renate Groenewold. "Dankzij haar rij ik inmiddels 28 in plaats van 22 kilometer per uur."

Groenewold heeft haar best gedaan om de WK volgend jaar naar Drenthe en Groningen te halen. Daarvoor moest zij ook over logistiek denken. Zij vindt dit experiment een superidee: "We willen meer mensen op de fiets krijgen. Maar het idee staat of valt met goede publiciteit. Ik wist hier niets van", zegt zij op de tribune bij de finish. Op de Kanaalkade rijden renners zich warm. Het

Hieronder het overzicht van leerpunten en succes- en faalfactoren

a. *Concept als zodanig is zeer succesvol gebleken.*

Zondag was in feite de enige representatieve dag, op vrijdag en zaterdag was het weergewoon te slecht voor P+Fiets (en vrijdag trok het programma ook niet veel bezoekers). En op zondag waren niet alleen alle fietsen "uitverkocht", maar ook waren de reacties buitengewoon positief.

b. *Inbedding in het mobiliteitsplan*

Wanneer P+Fiets als eerste optie voor automobilisten zou zijn aangeboden, dan zou (was ook het oordeel van de gemeente Alkmaar) het een ideale parkeeroplossing zijn. Nu werd verkeer nog als eerste optie naar de parkeergarage Overstad in het centrum gestuurd, maar deze bezoekers zouden bij voldoende aanbod van fietsen een uitstekend initiatief hebben gehad in het P+Fiets initiatief. Voornaamste probleem was nu de onbekendheid van het fenomeen en het feit dat de voorbereidingstijd enorm kort was, waardoor ook de organisatie die de logistiek organiseerde er onvoldoende op wist in te spelen.

c. *Goede communicatie en bewegwijzering.*

Het succes van P+Fiets staat of valt bij een goede communicatie en bewegwijzering. Op de eerste twee dagen was de bewegwijzering het grootste probleem, op vrijdag 9 augustus werden bezoekers zelfs helemaal niet naar de Olympiaweg verwezen. Maar ook op Internet was de communicatie onvoldoende geregeld, zoals ook uit het Trouw-verslag blijkt. Weliswaar zijn veel communicatie-uitingen (o.a. van de provincie Noord-Holland, de gemeente Alkmaar (beide op Facebook) en van BIMBIMBikes zelf vele malen bekeken, de communicatie moet veel breder (bv. via de ANWB) en tijdiger ingezet worden. Veel gebruikers gaven aan, dat hun verwachtingen overtroffen waren. Dit toont aan, dat men nog moet wennen aan dit concept. Nu met de praktijkervaring in Alkmaar wordt het ook gemakkelijker om de meerwaarde van dit concept over te brengen.

d. *De prijsstelling was perfect*

Alhoewel dit niet onderbouwd is met onderzoek, bleek aan de reacties van de gebruikers, dat zijn €5 een ideale prijsstelling vonden.

e. *Kan niet zonder financiële support van de overheid*

Een fiets kan in het hoogseizoen voor €10 per dag verhuurd worden, dus om een prijsstelling van €5 mogelijk te maken is een bijdrage van de overheid in de exploitatie (in dit geval van de gemeente Alkmaar) onontbeerlijk. Anderzijds leent een dergelijk initiatief, wat zo'n goed image heeft bij het publiek, zich ideaal voor sponsoring.

f. *Flexibele, actieve en meedenkende aanbieder nodig*

Het initiatief kan alleen een succes worden bij een aanbieder ervoor "gaat". Die zelf actief is om zaken die nog niet goed geregeld zijn aan te pakken, flexibel oplossingen verzint en bereid is mee te denken met de evenementenorganisatie.

5. Toepasbaarheid bij andere (tijdelijke) evenementen

5.1 Tijdelijke evenementen

Er zijn ontzettend veel tijdelijke evenementen in Nederland: Festivals, openluchtoptredens, bloemencorso's, sportevenementen, processies, kunstbeurzen etc. Bij al deze tijdelijke evenementen is een probleem, dat veel auto's over te kleine wegen naar te weinig parkeerplaatsen moeten. Voor al deze evenementen zou P+Fiets soelaas kunnen bieden (in principe alleen tussen april en oktober, maar dan vinden de meeste van dit soort evenementen ook plaats). Vaak zijn er verder weg van het evenement voldoende parkeerplaatsen, maar ook wordt door de spreiding van de toestroom files en chaos vermeden, waardoor het evenement nog meer een feestje kan worden. Vooral bij het einde van het evenement wil vaak iedereen tegelijk weg en dat gaat een stuk makkelijker als er fietsen alle kanten opstroomen, dan bij de beperkte uitreis capaciteit van autowegen. Daarbij zijn natuurlijk bepaalde factoren anders dan bij het EK Wielrennen in Alkmaar. Sommige zijn dan in het voordeel van P+Fiets, andere in het nadeel:

- Soort publiek: Het publiek in Alkmaar was natuurlijk maximaal fietsminded.
- Ticketing: Als bezoekers een kaartje voor het evenement moeten hebben, zoals bv. bij een muziekfestival, dan is het gemakkelijker om ze direct P+Fiets aan te bieden. Bij het EK Wielrennen kon iedereen zonder meer komen, hetgeen het lastiger maakte het gebruik in te schatten
- Is Openbaar Vervoer een alternatief? In Alkmaar was het Openbaar Vervoer een uitstekend (zelfs door de organisatie als beste mogelijkheid genoemd) alternatief. Er zijn natuurlijk veel situaties, waar het Openbaar Vervoer vrijwel afwezig is of niet in staat de reizigers aantallen te vervoeren die nodig zijn. In die gevallen is P+Fiets nog kansrijker. Ook als de bezoekers te jong zijn om zelf auto te rijden, zoals veel bezoekers van Lowlands, kan P+Fiets een goede mogelijkheid bieden, doordat wegbrengende ouders verder weg van het evenement kunnen blijven en hun kinderen het laatste stuk laten fietsen

Uiteraard is het gebruik van P+Fiets weersafhankelijk. In ieder geval maakt de weersafhankelijkheid voor de aanbieder niets uit; hij zou ook elders zijn fietsen waarschijnlijk niet verhuurd hebben. En als het een openluchtevenement is, is vaak de toeloop van bezoekers ook weersafhankelijk.

Wel is het zo, dat P+Fiets zichzelf niet kan bedruipen, het verschil tussen wat een fiets in de verhuur normaal opbrengt en wat bezoekers bereid lijken te betalen ligt een verschil. Dat kan door de overheid betaald worden, deze heeft tenslotte ook belang bij een ordelijk verloop, of door de organisatie – idem – maar zou ook uitstekend via sponsoring geregeld kunnen worden.

Er moeten nog twee alternatieven genoemd worden voor P+Fiets:

- Pendelbussen. Het grote voordeel van P+Fiets is, dat je direct kunt vertrekken en niet hoeft te wachten tot de pendelbus er is en vol is. In Alkmaar heeft de

organisatie afgezien van de inzet van pendelbussen, omdat het publiek ook zich verdeeld rond het parcours en dus moeilijk voor de terugweg naar pendelbussen te krijgen zouden zijn. Verder is de wachttijd voor het publiek voor een pendelbus langer dan bij het gebruik van een fiets.

- Eigen fiets mee (in bestelbus of op fietsdrager). Dit is uiteraard een prima alternatief voor P+Fiets. De vraag is of dit voor grote aantallen bezoekers een alternatief is.

5.2 Grand Prix Zandvoort

Naar het zich laat aanzien is de logistieke operatie rond de Grand Prix zeer omvangrijk. Het aantal parkeerplaatsen is te laag, maar vooral de capaciteit van de toegangsroutes is veel te laag om de massale verwachte toestroom te verwerken. Weliswaar kunnen veel bezoekers met de trein komen, maar zowel het spoor als de perrons leveren onvoldoende capaciteit om voldoende reizigers per spoor af te handelen.

Ook hier kan P+Fiets de oplossing bieden voor parkeerproblematiek, doorstroming en chaos bij het einde van de evenementen, want ook bij de trainingen en de kwalificaties wordt veel publiek verwacht.

Voordeel is zelfs, dat iedereen vooraf tickets moet bestellen en dan kan ook de reis gereserveerd worden (vrijwillig of verplicht). Daarbij zou ook gedacht kunnen worden aan de inzet van elektrische fietsen (voor de langere afstand). Daardoor kan op veel parkeerplaatsen in de omgeving verkeer worden afgevangen.

Omdat de bezoekers toch al veel geld moeten uitgeven aan tickets zou bij dit evenement wel commerciële prijzen gevraagd kunnen worden voor de fietsen. Maar P+Fiets leent zich ook zeer voor sponsoring, vanwege het positieve imago.

Het is eigenlijk niet voorstelbaar, dat de logistiek rond Grand Prix te regelen is, zonder dat je vooraf "afspreekt" met de bezoekers hoe ze reizen. Waardoor je vooraf weet hoeveel mensen wanneer met de trein gaan, hoeveel (tegen een hoog tarief) kunnen parkeren in Zandvoort, maar ook dat mensen afhankelijk van waar ze vandaan komen een parkeerplaats krijgen toegewezen, waar ze een fiets kunnen komen afhalen. Hoewel de wethouder van Zandvoort beweert, dat Zandvoort niet op slot gaat, is niet goed te bedenken hoe dat in de praktijk werkbaar zal zijn.

5.3 P+Fiets bij vaste evenementen

Ook hier zijn mogelijkheden om P+Fiets in te zetten. Maar dan zal het zijn, dat op een aantal parkeerplaatsen in de omgeving vast fietsen staan die voor P+Fiets gebruikt kunnen worden. en die ervoor kunnen zorgen dat de parkeercapaciteit en dus ook de toestroom van bezoekers beter gespreid wordt.

6. Hoe verder met P+Fiets bij tijdelijke evenementen

Het is van grote waarde, dat P+Fiets nu daadwerkelijk in de praktijk bij een tijdelijk evenement is toegepast. En met groot succes, ondanks een aantal hobbels en tekortkomingen. En slecht weer.

Een wenselijke toekomstige situatie zou zijn, dat bij tijdelijke evenementen P+Fiets standaard wordt ingezet. Of dat er in ieder geval bij de vergunningverlening goed naar wordt gekeken. En dat het dan een kwestie is van een geschikte aanbieder in te schakelen, die dat alles regelt.

Maar voordat we zover zijn, moet nog vastgesteld worden of het echt opgeschaald kan worden. Daarom is het van belang om een aantal pilots in verschillende situaties te doen om te kijken of het veel vaker gebruikt kan worden en of er situaties of soorten evenementen zijn, waarvoor het ongeschikt is. En die pilots goed te evalueren.

Pas als dit concept zich meerdere malen in de praktijk heeft bewezen kan het met een gerust hart bij (de vergunningverlening van) veel tijdelijke evenementen worden opgenomen.

Literatuur

1. CROW, P+Fiets, snel en slim in de stad, Ede, 2016